

CSIPKEVERÉS

em sokkal a II. világháború után, Devon (délnyugat-Anglia) déli részének tengerpartján sétálva, eljutottam egy Beer nevű kisvárosba.

A város nyugat felé az utolsó mészkösziklák tövében épült. Miközben a helyi ivót kerestem, házuk kapujában üldögélő, csipkeverő asszonyokat pillantottam meg.

Az asszonyok az ölükbén tartott csipkeverő párnákon készítették a kiszúró tűk és az orsók segítségével a bonyolult mintákat. Az itt készített kézimunkát Honiton-csipkének nevezték. Ahogy megtudtam, Beer a kézzel vert csipke utolsó mentsvára volt: itt készültek Viktória királynő, Alexandra királyné és Alice hercegnő esküvői ruhájának csipke-díszei is.

A VARROTT CSIPKÉTŐL A VERT CSIPKÉIG

A varrott csipke (más néven tűcsipke) a szálhúzással készített vászondíszítményekből alakult ki, amelyek már az egyiptomi múmiák póláin is megjelennek. A varrott csipke a reneszánsz kori velencei csipkében

(Point de Venise) élte fénykorát. Ez a kifinomult kézimunka kezdetben a súlyos egyházi öltözékeket díszítette, de később fokozatosan megjelent az emberek személyes ruhadarabjain is.

A reneszánsz terjedésével együtt a varrott csipkét is megismerték egész Európában. Idővel Hollandiába is eljutott; ekkoriban már sokkal finomabb cérnák jelentek meg, így a csipke sugarait – a virágmotívumok alapjául szolgáló szálakat – orsók segítségével fonták. Hamarosan már a virág- és levélmotívumokat is orsóval készítették. Innen már csak egy kis lépés kellett, hogy az egész mintát egyszerre alakítsák ki.

A VERT CSIPKE FAJTÁI

A vert csipke készítése a különböző országokban eltérő fejlődésen ment keresztül; a különböző csipketípusokat származási helyükről nevezték el.

Minden idők legjobb kézimunkakönyvében, a *Kézimunkák enciklopédiájában* (*The Encyclopedia of Needlework*) Thérèse de Dillmont számtalan csipkefajta – a velencei, hol-

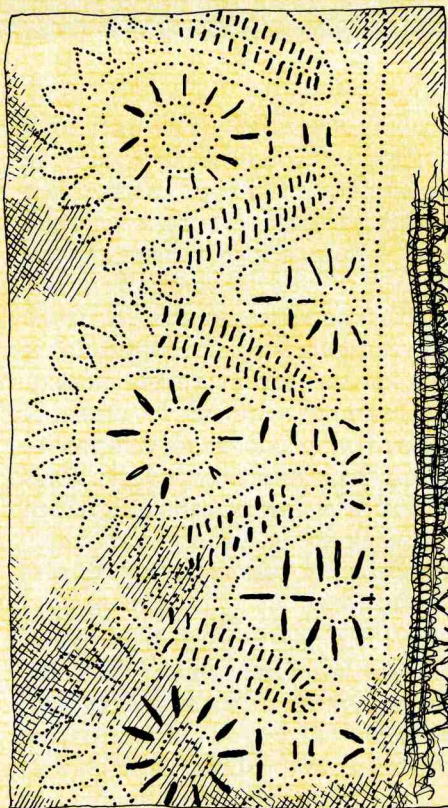
KÜLÖNFÉLE CSIPKEMOTÍVUMOK KÉSZÍTÉSE

Bármilyen egyszerű is az elkészítendő csipke, a mintát mindenképpen elő kellett rajzolni pergamenre. Az itt látható kiszúró egy törött orsóba rögzített túból készült. A csipkeveréshez használt gombostűk anyaga mindig sárgaréz volt, mivel ez nem rozsdásodik. A gombostűket sokszor nem a párnába, hanem papírcsíkba szúrva tárolták

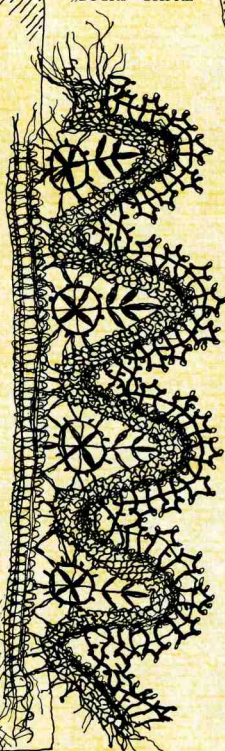
KISZÚRÓ

MÁLTAI CSIPKE PERGAMENRE RAJZOLT SABLONJA

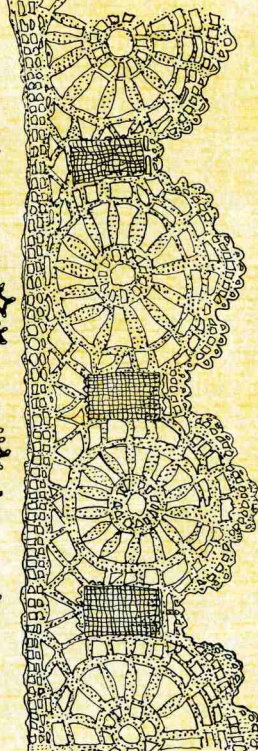
GOMBOSTŰKSEL TELETÜZDELT PAPIRCSÍK

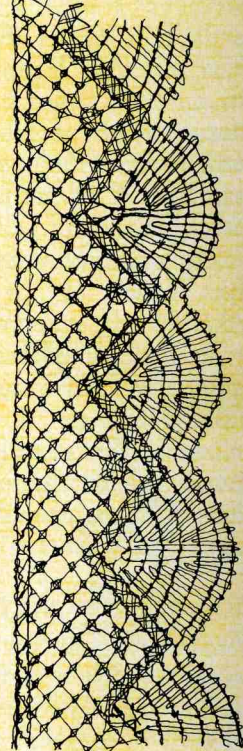
CLUNY-TÍPUSÚ „BUCKS” CSIPKE

CLUNY CSIPKE

TORCHON CSIPKE

KÖZÖS MUNKA

Mielőtt megjelent a gépi csipke, gyakran lehetett látni csoportosan dolgozó csipkeverőket – férfiakat és nőket egyaránt –, akik munka közben beszélgetéssel múltatták az időt. A képen megfigyelhetjük a csipkeveréshez használt, henger alakú párnákat, amelyeket szalmával tömtek keményre. A használattól a párnák közepe idővel megpuhult, ekkor újratömtek őket

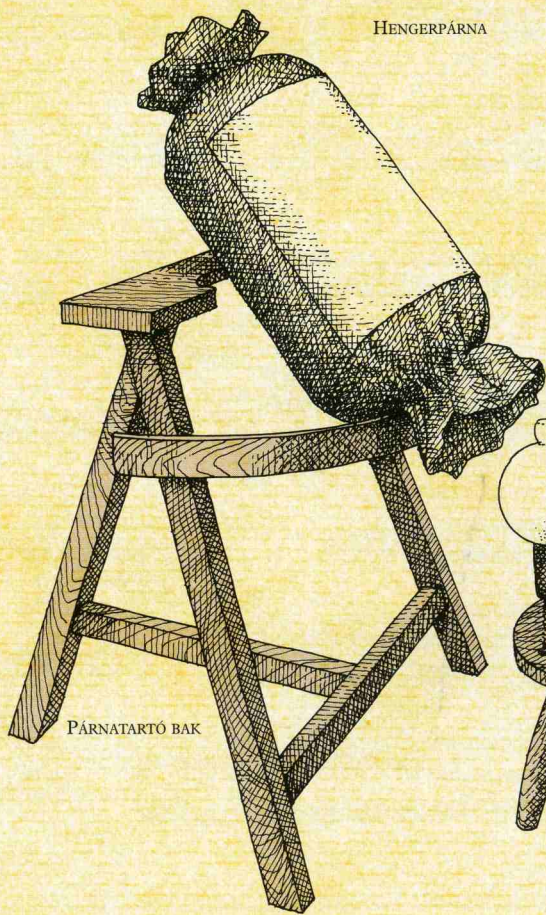
land, francia, angol, ír, chantilly, brüsszeli és sedani – készítését mutatja be. Ezeket a csipkéket, ahogyan azt az írónő magabiztosan kijelenti, akkoriban mindenki ismerte.

A brüsszeli csipke a 16. században jutott el a Németalföldről a délnyugat-angliai Devonba. Innen aztán a Honitonból induló kocsin vitték el Londonba, ezért a brüsszeli csipkét Nagy-Britanniában Honiton-csipkének nevezték. A brüsszeli és a Honiton-csipke azonban a mai napig azonos.

A Lille, Chantilly és Mechlin környékén kialakult francia csipke a menekülő hugenottákkal került át Nagy-Britanniába, és Buckinghamshire-ben honosodott meg. A „bucks”-csipke annyiban tér el a Honiton-csipkétől, hogy a csipke szegélymotívuma vastagabb cérnából készült.

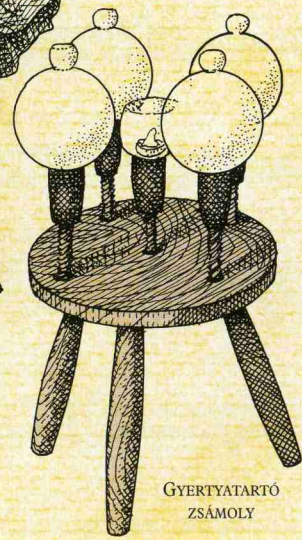
Nagy volt az igény az olcsóbb, bár kevésbé finom kidolgozású csipkére, így aztán a Bedfordshire-i „beds”-csipke igen nagy keresettségnek örvendett. A „beds”-csipke mintázata a máltai, a torchon és a cluny csipkék motívumain alapult.

Ezek a csipkék mind vert technikával, párnán és orsóval készülnek.

HENGERPÁRNA

PÁRNATARTÓ BAK

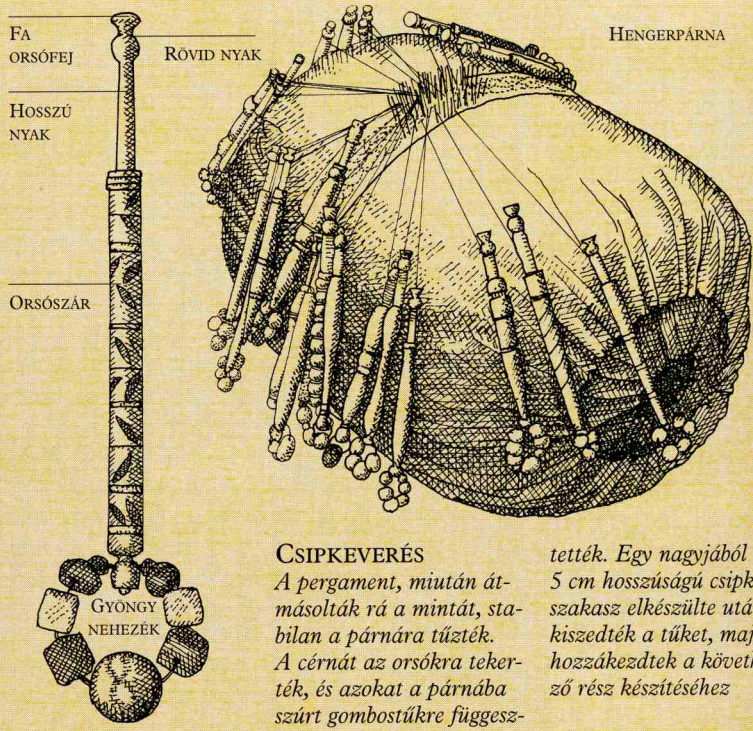
GYERTYATARTÓ ZSÁMOLY

CSIPKEVERŐ PÁRNÁK

A csipkeverők többnyire a térdükre fektették a párnát, de némelyikük baknak vagy valamilyen állványnak támasztotta a párnáját. A munkához derék-magasságú számonlyon álló gyertyák világítottak; a gyertyákra helyezett üvegbura lágyabb, szőrt fényt eredményezett

ORSÓK

Az orsók leggyakrabban keményfából vagy elefántcsontból készültek. Faorsót persze többen használtak, mivel hasonlíthatatlanul kevesebbe kerültek, az elefántcsontból készült kis orsók viszont tartósabbak voltak. Ritkábban sárgarézet, vasat vagy ónt használtak orsókészítésre. Léteztek ezüsből és üvegből készült orsók is, ezeket inkább ajándéknak szánták, semmint használatra. Az orsók végére általában gyűrű alakban felfűzött, tetszetős formájú, színes gyöngyökből készült nehezeket erősítettek, így az orsó stabilan a párnán maradt. A gyöngyök vegyesen gömbölyűek és szögletesek voltak, az alsó gyöngynek általában a legnagyobb szemet választották. Előfordult, hogy a csipkeverő a gyöngyök helyére a saját, személyes emléktárgyait fűzte fel. A Honiton-csipke készítéséhez könnyű, hegyes orsókat használtak, amelyeket könnyen át lehetett bújtatni a finom cérnahurkokon.

CSIPKEVERÉS

A pergament, miután átmásolták rá a mintát, stabilan a párnára tűzték. A cérnát az orsókra tekerték, és azokat a párnába szűrt gombostűkre függesztették.

Egy nagyjából 5 cm hosszúságú csipkeszakasz elkészülte után kiszedték a tűket, majd hozzákezdték a következő rész készítéséhez.

